

1 Algemene gegevens

1.1	Titel van het project	Verhongeren de vogels? Achterhalen van het effect van systemische pesticiden op het dieet van insectenetende vogels in landbouwgebieden.
1.2	Looptijd van het project	8-4-2016 - 30-9-2019
1.3	Trefwoorden (maximaal 5)	Dieet, insectenetende vogels, pesticiden

2 Categorie van het project

2.1 In welke categorie valt het project.

U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.

- Fundamenteel onderzoek
- Translationeel of toegepast onderzoek
- Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
- Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid of het welzijn van mens of dier
- Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
- Hoger onderwijs of opleiding
- Forensisch onderzoek
- Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven

3 Projectbeschrijving

3.1	Beschrijf de doelstellingen van het project (bv de wetenschappelijke vraagstelling of het wetenschappelijk en/of maatschappelijke belang)	<p>Het project maakt deel uit van een groter NWO-project getiteld "Are the birds starving? How systemic pesticides impact population dynamics of insectivorous birds through invertebrate availability in farmland areas". Het doel van dit grotere project is te achterhalen wat het mechanisme is van de achteruitgang van vogelpopulaties in gebieden met hoge concentraties van pesticiden in het oppervlakte water. Het deel van het project waarvoor een dierproef nodig is richt zich op de vraag wat het effect is van pesticiden in het oppervlakte water op de hoeveelheid en de voedingswaarde van het voedsel, en op soortensamenstelling in het dieet van insectenetende vogels?</p> <p>Door dit onderzoek kunnen we beter begrijpen waarom onze vogelpopulaties achteruit gaan. Deze informatie kan gebruikt worden bij het adviseren van landbouwbeleid en het voorkomen van uitsterven van vogelpopulaties.</p> <p>Omdat vogels worden gezien als indicatoren voor de kwaliteit van onze leefomgeving, draagt dit onderzoek bij aan ons beeld van de staat van ons milieu.</p>
3.2	Welke opbrengsten worden van dit project verwacht en hoe dragen deze bij aan het wetenschappelijke en/of maatschappelijke belang?	<p>Het onderzoek geeft informatie over wat vogels te eten krijgen in gebieden met verschillende pesticide concentraties. Hierdoor kunnen we achterhalen of pesticiden ervoor zorgen dat het dieet van vogels van mindere kwaliteit wordt en kunnen we onderzoeken hoe dit doorwerkt op de populatie groei van de studiesoorten.</p>
3.3	Welke diersoorten en geschatte aantallen zullen worden gebruikt?	<p>In dit onderzoek worden nestjongen van wilde boerenzwaluw, spreeuw en kleine karekiet gebruikt. Voor elke soort worden 525 nestjongen gebruikt, verspreid over twee broedseizoenen. Deze aantallen zijn nodig, omdat het een ecologische veldstudie is en er daardoor veel variatie is.</p> <p>Voorafgaande aan het onderzoek worden tien spreeuwennesten bezocht als pilot om onder begeleiding van een deskundige de handelingen aan de uitvoerder te leren. Dit betreft 50 spreeuwen jongen.</p>
3.4	Wat zijn bij dit project de verwachte negatieve gevolgen voor het welzijn van de proefdieren?	<p>Verwacht wordt dat de proefdieren alleen een verhoogde mate van stress zullen ondervinden, doordat ze gepakt en vastgehouden moeten worden en ze een nekring om krijgen om voedselproppen te kunnen verzamelen.</p>

3.5	Hoe worden de dierproeven in het project ingedeeld naar de verwachte ernst?	Verwachte ernst is gering (niveau 2). Het onthouden van voedsel voor de duur van een uur is biologisch gezien niet ongewoon. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van slecht weer (regen) kan zo'n situatie zich ook voordoen. 100% van de dieren ondergaat deze mate van ongerief.
3.6	Wat is de bestemming van de dieren na afloop?	De nestjongen blijven in hun nest, en vliegen op gegeven moment uit.

4 Drie V's

4.1	Vervanging Geef aan waarom het gebruik van dieren nodig is voor de beschreven doelstelling en waarom proefdiervrije alternatieven niet gebruikt kunnen worden.	<p>Dieetonderzoek kan voor onze studiesoorten niet gedaan worden met dummy's of alternatieven, omdat we onderzoek doen naar natuurlijk gedrag van de vogels. Verder is gebruik van camera's voor dieetonderzoek ongeschikt, omdat de vogels vaak erg kleine prooien aanleveren of voedsel aanleveren in de vorm van voedselproppen, waardoor het voedsel niet te zien is op camerabeelden.</p> <p>Er wordt gewerkt op onderzoekslocaties waar al vele jaren aan data over reproductie en overleving beschikbaar is. Hierdoor is het waardevol de nekring experimenten op dezelfde locaties uit te voeren, zodat de resultaten gekoppeld kunnen worden aan overlevings- en reproductiedata.</p> <p>We vangen zelf ook insecten middels insectenvallen, maar hierbij zijn veranderingen in het dieet van de vogels dan niet te zien. Hierdoor is de sprong van pesticiden naar de conditie van de vogels te groot. Dit gat kan opgevuld worden met het onderzoek met nekkingen.</p>
4.2	Vermindering Leg uit hoe kan worden verzekerd dat een zo gering mogelijk aantal dieren wordt gebruikt.	<p>Door van te voren te bepalen welke statistische methoden gebruikt worden om de verzamelde data te analyseren, zijn er niet meer dieren nodig, dan het aantal om de rol van toeval uit te sluiten.</p> <p>Er is een go/no-go moment na de pilot studie, waarbij beoordeeld wordt of de uitvoerder voldoende expertise heeft in het uitvoeren van de dierproef. Verder is er een go/no-go moment tussen het eerste en tweede broedseizoen, waarbij beoordeeld wordt of de proef de informatie kan geven die nodig is om de onderzoeksvraag te beantwoorden.</p>

4.3	Verfijning Verklaar de keuze voor de diersoort(en). Verklaar waarom de gekozen diertype model(len) de meest verfijnde zijn, gelet op de doelstellingen van het project.	De gekozen vogelsoorten voeren hun jongen met insecten. We hebben veel informatie over het populatieverloop van deze soorten. Daardoor zijn ze geschikt voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Verder zijn het vogelsoorten met een gunstige staat van instandhouding: er is geen sprake van zeldzame of gevoelige vogelsoorten waarbij ons handelen een negatief effect kan hebben op de populatie.
4.4	Vermeld welke algemene maatregelen genomen worden om de negatieve (schadelijke) gevolgen voor het welzijn van de proefdieren zo beperkt mogelijk te houden.	De personen die de dierproeven uitvoeren zijn getraind door experts van Sovon Vogelonderzoek Nederland en het Vogeltrekstation. Hierbij wordt geïnstrueerd hoe de vogels op een juiste manier te pakken en vast te houden om zo ongerief te verminderen. Verder worden alle dieren maar éénmaal uitgerust met een nekring en is de duur van het experiment zo kort mogelijk gehouden. Indien bij controles na het experiment blijkt dat de jongen er futloos bij zitten of geen bedelgedrag meer laten zien, wordt een extra controle gedaan om te zien of dit de volgende dag over is. Zo niet, dan worden de dieren uit hun lijden verlost.

5 In te vullen door de CCD

Publicatie datum	15-04-2016
Beoordeling achteraf	nee